

פרוטוקול מס. 264
מישיבת ועדת העבודה כיום ד',
י"ג בחמוז השל"ד, 3 ביולי 1974
בשעה 8.30

חברי הוועדה

נכחו:

- ש. ארכלי - יו"ר
- ה. זיידל
- י. ארידור
- פ. גרופא
- מ. שחל
- י. יודין
- ל. דיציאן
- א. לכנבראון
- מ. גז

מזכיר הוועדה

- י. שנברון

מוזמנים

- א. שומר - יועץ משפטי, משרד המסחר והתעשייה
- ש. גור-אריה - ס/מנהל חטיבת הטקסטיל והנייר, מסו"ח
- י. וילן - ועדה מרכזת, הסתדרות העובדים
- י. נחמן - יועצת משפטית, הסתדרות העובדים
- צ. ישראלי - יועץ משפטי, הסתדרות העובדים
- ע. ערן - מנכ"ל מכסחים
- מר לבקוביץ - מזכיר אגודה פועלי הטקסטיל
- י. בר יוסף - מנכ"ל אגוד הכנקים
- א. פוליקר - עו"ד בנק דיסקונט
- ג. בן-דור - עו"ד, בנק לאומי לישראל
- א. צובנר - סטג'ר במחלקה ליחסי עבודה, משרד העבודה
- נ. אורי - הממונה הראשי סועל, על יחסי העבודה
- א. לאור - משרד האוצר
- י. ברק - משרד העבודה
- י. מלבי - משרד העבודה
- מ. כוטון - המוסד לכטוח לאומי
- ר. רוטר - המוסד לכטוח לאומי
- ת. פנחסוביץ - יועצת משפטית

רשם

"חבר הממונים בע"מ"

סדר היום

1. תיקון הפיצויים לעובדים (סכומי הפיצויים)
2. חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון סס' 8)
3. הכטחת פיצויי פיטורין וגובהם בפשיטה רגלל ופרנק חברה (לפי הצעה לסדר-היום של חה"כ ס. שחל)

1177

(מקל 200 16.7.44)

היו"ר ש. ארבל:

אני פותחה את הישיבה ומקדמת בכרכה את האורחים שלנו, אבל לפני שנעבור לנושא העיקרי, ניקח קודם כל את העניין של התקנות חוק לתיקון פקודת הפיצויים לעובדים, מספר 13. כפי שזכור לכם ב-24 ליוני, כשהתקיימה ישיבת ועדת העבודה, דנו בנושא הזה. לא סיכמנו, השארנו את הנושא פתוח, לכדיקה עם הבטוח הלאומי. וזה בשל העובדה שכאשר דנו בנושא הזה כשנה שעברה ביולי, ובסיכום הדיון של ועדת העבודה, כאשר אשרנו את מה שהוסיף לנו לעדכן את התקנות, בהכנו מכתב לשר ובקשנו שהנושא ייבדק. או שכל התיקון יעבור באמצעות הבטוח הלאומי, ואז אין צורך לתקן תקנות שאנו צריכים לעדכן אותן מדי פעם, או שתימצא דרך אחרת אשר תימנע העדכון השנתי. תשובה למכתב לא הייתה ולא הייתה כל התייחסות, ועל כן בישיבה הקודמת אנו חזרנו והכענו את אותו הדבר שתבענו בישיבה הקודמת, ודחינו את הסיכום שלנו לישיבה נוספת.

במשך השבוע קבלתי מכתב

מברית פיקוח לקואופרציה חקלאית בנושא הזה. והם כותבים: "בהוראת מטפל בענייניו של חבר אחד הקיבוצים שהפך נכה כתוצאה מתאונה עבודה בשנת 1945, הריני אחד האנשים הפונים מדי פעם לשר העבודה בדבר שינוי סכומי הפיצויים המגיעים על פי הפקודה הנ"ל. הנני יודע אם דייק הכוח כרשימתו, אנו נחנו רשימה בעתון, אך רצוני להפנות חשומת לבך לעובדה שפיצויים על פי הפקודה המנדטורית משתלמים על ידי חברות בטוח. אם אמנם קיימת הצעה להעביר את הפיצויים למוסד לביטוח לאומי, הרי פירושה שחרור אותן חברות בטוח מחובתם והטל חובה זו על האוצר. סכומי הפיצויים שונו לאחרונה, לאחר פנייתי לשר העבודה דאז, אשתקד, קובץ תקנות 3048 מיום 19 באוגוסט 1973, ומיותר ודאי להדגיש שיש להתאים אותם לשינויים שחלו מאז כשכר היסוד וחוספת היוקר." חתום: מ' רונן.

ברצוני לומר שזו הפעם הראשונה

שמעתי ונדע לי שחברות בטוח משלמות הגמולים או סכומים אחרים לנכים הללו, מאותם השנים, דבר שלא נודע לנו בעבר, למרות שקיימנו מספר דיונים בנושא זה פה בוועדת העבודה.

קיימתי שיחה עם הבטוח הלאומי

והם הכטיחו שהוך חדשיים-שלושה יבדקו את הנושא הזה ואת זה אני מציעה לוועדה שאנו נקבל לאשר את התקנות היום, כפי שהן, מפני שאלה לא יסבלו, ואנו נסכם שהוך חדשיים-שלושה שהנושא ייבדק באופן יסודי ביותר. שנדע מה היקף הבעיה. כמה ישנם נכים שמקבלים הגמולים או פיצויים, ואז יבדקו גם את השאלה אם להעביר את הטיפול למוסד לביטוח הלאומי וכתוצאה מכך להביא לתיקון בחוק הבטוח הלאומי. אני חושבת שצריך להפנות את הבקשה הזאת, ומציעה לחברי הוועדה לאשר את התקנות ולתקן צבכין, כי לאחר שהתעורר הספק על הכדאיות ועל קיום חברות בטוח, אז אנו נבדוק את הנושא הזה ונדע כמה המדובר בכלל.

עכשיו נעבור לנושא הבא ונדו

הצעה לסדר היום של חבר-הכנסת שחל.

ברשותכם, עוד נקודה, את חוק

שירות מילואים סיגמנו ביום א', מי שהיה היה וסיגמנו את הדיון ואת הטיפול בתוק שירות מילואים, על התיקונים שהכנסו. והיה ויכוח על ענין חוספת היוקר לגבי אלה המשרתים במילואים. אנו קבענו את המינימום.

לחברי הכנסת שלא היו נוכחים

בישיבה, אני רוצה להודות אתכם בשניים-שלושה משפטים. המצב שהיה קיים בחוק שירות מילואים, מינימום הגמול היה 50% מהשכר המוצע כמשק. בשהביאו לנו את התיקונים אנו העלינו את הסכמה שלא ייתכן להפקיד את 50% מהשכר המוצע כמשק שהיום זה 640 לירות ולעומת זאת כאשר, על פי התקנות לעת הירום, שוקפן היה עד ה-30 ביוני, שולמו

מקדמות מהצבא שגם הן היו למעשה את המינימום ששולם לאלה שלא קבלו מקרן השוואה. לבודד היה 700 לירות, לנשוי עם תלוי היה 855 לירות ועם שני ילדים היה 950 לירות.

אנו טענו שלא ייתכן לרדת מהמינימום הזה אלא צריך לשלם אותו כהתאם למציאות הקיימת. היה ויכוח, והגענו לפשרה שהגענו אליה בוועדה ועם אנשי האוצר, שאת 700 המינימום נחגים זאת לשכר המוצע כמש"כ, כמה אחוזים זה מהווה. וכך הגענו ל-55% מהשכר הממוצע במשק, וזה המינימום.

כאשר לילדים, הגענו לסיכום והוא שהמשרתים במילדאים עם ילדים שאינם מקבלים מקרן השוואה, יקבלו אותה תוספת הניתנת לילדי עובדים, דהיינו 46 לירות לילד הראשון ו-92 לשני ילדים. יוצא איפה, שהמשרת במילואים שיש לו שני ילדים, המינימום שיקבל יהיה 792 לירות. אתמול עשינו את החשבון.

עכשיו, טענו טענה נוספת, שיש בכל זאת תשלומים של תוספת יוקר ביולי ויכול להיות שיהיה בינואר, ויכולים להיות הסכמים עם ארגוני העובדים על פיצויי התייקרות. ועל כן אנו מצאנו לנכון להכניס כאן סעיף 111 של הכטוח הלאומי המבטיח את הדבר הזה גם לגבי תוספת היוקר המשלמת וגם לגבי פיצוי התייקרות, וגם במידה, שנעשה הסכם בין האוצר למוסד לכיטוח לאומי, על תשלום כל שהוא על פי סעיף 200 בחוק הבטוח הלאומי.

לגבי המינימום הגענו להסכם

הזה הוא הוחלט ואשר בוועדה.

נשארה הנקודה - מה לגבי אלה

המשרתים במילואים ויש להם מעל למינימום, והם מקבלים באמצעות קרן השוואה את מה שמקבלים. מה יהיה חלקם מדפסת היוקר אם הם, למשל, ביולי כאשר תשולם תוספת היוקר, והם יוצאים למילואים, והחישוב של התגמול נעשה לפי שלושת החודשים האחרונים, זאת אומרת, שהם יפסידו את תוספת היוקר, ביולי, אילו היו עובדים. ואנו לא יכולנו להסכים עם זה שיגרע חלקם לקבל את תוספת היוקר אילו היו ממשיכים לעבוד היו מקבלים אותה.

דעינו להחיל עליהם גם את 111.

כאן התעוררו קשיים טכניים, וזה הוסבר בוועדה, וסוכם שהמוסד לכטוח לאומי יחד עם היוצעת המשפטיה ינסחו לנו טיוטה שהיא תענה על העניין הזה שובטיח תשלום תוספת היוקר והמשיח תשלום פיצוי עבור התייקרות במידה שיהיו הסכמים כאלה עם ארגוני העובדים במדינה.

אחר כך ישכנו עם המוסד לכטוח

לאומי ואנו מביאים לוועדה את הנוסח לאישור סופי. בינתיים אתמול מסרתי את הנוסח לד"ר דיציאן, והוא נתן את הסכמתו לנוסח, בכל זאת, כאשר הוצאנו מסעיף 111 את סעיף 200 של חוק הכטוח לגבי הזקנים במידה שנעשים לאלה שמקבלים את המינימום ולא לאלה שיש להם מעל למינימום. כי אפילו במידה שיעשה הסכם, גם עכשיו, לאור כל המדיניות הכלכלית שתהיה, אני מתארת לי שיעשה הסכם שיחול על אלה שיש להם למעלה מהמינימום, ועל כן הסעיף כפי שהוציא כאן, תיקון לסעיף 5 לחוק העיקרי, בסעיף 1 - לעובד, שעור התגמול שיקבל, שכר העבודה הרגיל וכן תוספת יוקר כתוצאה משינוי המדד, או פיצוי בעד התייקרות, לפי כל הסדר אחר שנערך בין ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של העובדים במדינה, לבין ארגון מעבידים שלדעה השר הינו ארגון יציב ונוגע בדבר שיהיה זכאי להם העובד אילו לא שירת במילואים ואילו עבד, לחלן - תוספת. אשר רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת העבודה של הכנסת הוראה בדבר דרכי וכללי ביצוע התיקון.

אני חושבת שזה עונה על מה

שהוועדה רצתה והייתי מציעה שנאשר זאת.

האם יש הערות? אין, ובכן

אישרנו את הסעיף. אם כך, הסעיף מאושר.

מ. שחל:

האם מותר לי כאורח להעזר הערה?
אני חושב שבנוסף, לתוכן העניין,
השר במקרה זה חייב לקבוע תקנות כי בלי זה לא תהיה דרך לפשט את
התוספת. לכן נדמה לי שהנוסח צריך להיות "השר יקבע את התקנות"
ולא "רשאי לקבוע". כי אין פה שאלה של רוצה, קובע, או לא רוצה לא
קובע. לי נדמה שצריך להיות "השר יקבע בתקנות".

היו"ר ש. ארבל:

אינני מסכימה, הרי זה פזמון
ישן נושן.

מ. שחל:

יש מחלוקת בין היועצים המשפטיים
בנושא הזה. אני חושב שהוועדה
צריכה לנסח זאת "השר יקבע".

מ. בוטרון:

אנו סבורים שבסעיף קטן 1, אפשר
לשלם תוספת יוקר, כפי שהוא כיום.
אבל אנחנו הבננו פה, "השר רשאי לקבוע בתקנות" למקרים שאנו נצטרך
לעשות חריגות מיוחדים שאולי לא הואמים, או חריגות משוכללים יותר
ולתת הוראות למעבידים כיצד לעשות זאת. אנו צריכים גם לא לדחות את
זה בתקנות כי אנו לא יודעים כיצד במשך הזמן יתבצע העניין ואיך אנו
ננהג. אם אנו נקבע ש"השר יקבע בתקנות" לא נוכל בכלל לשלם כל זמן
שאינן תקנות. כרגע אין לנו צורך לכקש אישור לפי המצב כיום. אנו
יודעים כשאנו אומרים שהחישוב ייעשה כאילו שולמה תוספת יוקר אילו
העובד לא היה יוצא למילואים. כך שכיום אפשר לפעול גם ללא תקנות.
אבל אם יהיה צורך לחשב דרכי חישוב מיוחדות לגבי איך לשלם את זה
וכו', אז אנו משאירים פתח נוסף להציב תקנות. אין פה חובה, כי היום
אין הכרח להציב תקנות כדי לבצע בהכרח את תוספת היוקר.

היו"ר ש. ארבל:

הכט, יכול להיות מצב, הוא
יצא נניח כיוול, החישוב נעשה
לו לפי שלושת החודשים הקודמים, כיצד ישלמו את תוספת היוקר; בנוסף
למקצוע או אחת עבדו, אם נני שישא באוגוסט, חלק מהמשכורת של
יולי כבר מצטרפת לחודשים הקודמים, איך יחשבו את העניין של השלום
תוספת היוקר?

מ. בוטרון:

תנאי השלום קבועים כחוק, המעביד
צריך לשלם, הכעיה היא רק איך
לחשב זאת.

היו"ר ש. ארבל:

ובכן, אישרנו ואנו עובדים
לעניין העיקרי.

אני מקדמת בכרחה את כל האורחים
שלנו, חברי ההסתדרות, נציגי הכניקים, נציגי הממשלה, משרד מסחר
ותעשייה ועוזריו, וככן, הנושא, ואנו רוצים לגמור את הדיון לגביו.

על מנת להכיר את היושבים אנסה
לעזור: מנכ"ל איגוד הבנקים, מר ישראל בר יוסף; ואכנהם פוליצור,
עו"ד של בנק דיסקונט; עו"ד בנק לאומי, מר גדעון כץ דור; נמצא אתנו
נציגי משרד העבודה והבטוח לאומי, שאנן פטורח מלהציג כי אתם מכירים
את כולם. את אנשי האוצר אתם מכירים, נציגי מסחר ותעשייה, היועץ
המשפטי של מסחר תעשייה, מר שומר; נציגי ההסתדרות, הגברת יהודית נחמן;
מר גולן, חבר הוועדה המרכזת - ואני מכרחה אותך בהזדמנות זאת להפקיד
החדש; ומר ישראלי המזכיר המשפטי של ההסתדרות שכבר הופיע בפנינו
מספר פעמים; ומר לכקוביץ.

כנושא של הכטחה פיצויי פיסטורין
לעובדים וגובהם כפשיטה רגל ופידרוק חכרה, זה הנושא שאנו זנים עליו.

כיהם לנושא הספציפי של גרנ יפה
אנו דנו ואני רוצה לומר שכאותה ישיבה שקיימתי עם נציגי הממשלה הגענו
לנוסחה שאביא אותה בסיכומים שנביא לנושא הזה בכלל.

היום הזמנו את כל הגורמים
הנכבדים לישיבה בכדי לגבש עמדה סופית בכל הנוגע לתכיעות העובדים
בפקודה השיטה הרגל.

הייתי נותנת לחבר-הכנסת שחל
לומר מספר מלים בכדי להכניס את החברים שלא היו בדיונים הקודמים
לתמונה, ואחר כך ניגש לשמוע את הצעות והדעות שיש בנושא זה. בבקשה.

מ. שחל:
אציג את הענין בקצרה. מדובר
למעשה בשתי בעיות. האחת היא

גובה פיצויי הפיטורין המשחלמים לעובדים במקרה של פשיטת רגל או
פירוק חברה. החוק שנתקבל בשנת 1958, חוק פיצויי פיטורין, סליחה
ב-1964, ושנה לאחר מכן יונה הסכום ומאז ועד היום לא הועלו הסכומים
המגיעים לעובד במקרה של פשיטת רגל או פירוק חברה. הסכום נקבע
אז כפל של השכר ב-6 חודשים האחרונים לפני פשיטת הרגל או הפירוק,
ומחצית הסכום הזה בגין פיצויים. כלומר, ביחד אנו מגיעים ל-2,100,
לירות כפי שנקבע בחוק, ומחצית הסכום הזה, יחד התקרה היא 3,150 לירות
כשסכום זה יש עדיפות ראשונית, אבל למעשה היא במקום החמישי.

על פי התקרה, קודם לכל דבר אחר
בתשלום שעבודים חציים, כמו שכנתאות שגובות ראשונה. לאחר מכן ישנם
מסי רכוש על פי פקודה המסים גביה סעיף 12, שנאמר שם שעל אף הנאמר
בכל חוק אחר, יגבו ראשונים, נקבע על ידי בית המשפט ששכר מפרק והוצאות
פירוק גובים לפני החישוב של המס המגיע כדיבידנד לנושים השונים ולאחרונה
נקבע ששכר דירה שוטף להפעלת המפעל על צריך לשלם, גם על ידי פסיקה.

יוצא, איפוא, שסכום זה של 3,150
לירות מופיע במקום החמישי ולא במקום הראשון. אם נשאר תככלל ממה לחלק.

הועלו הצעות שונות וחכעיה איננה
ראשונה. אני חושב שכנסת עצמה ככמה כנסות זה הופיע הן על ידי הצעות
חוק והן על ידי ועדות משותפות. הועדה המפורטמת אולי ביותר, היתה
ועדת הרניב שהיא קבעה כמה מסקנות ב-1967, מסקנות שלצערי, לא הופעלו.
המסקנות נחקלו על דעת גורמים שונים, המעבידים, נציגי הכניקים, אבל
בוודאי היו בשיתוף ההסתדרות.

המציאות הכלכלית בעבר הוכיחה
שמדי שנה בשנה יש קרוב ל-500 מקרים של פשיטות רגל ופירוקי חברות.
פירוקי חברות כ-90 מקרים, והיתר הן פשיטות רגל של מפעלים, כשסכום
פשיטות הרגל מסתכם בכמה עשרות מיליוני לירות. בשנה שעברה זה הגיע
ל-150 מיליון ויש להניח שכשנה זו יגיע לסכום יותר גבוה.

בכל המקרים האלה, הסובלים
העקריים הם העובדים, כשסכום הפיצוי הניתן להם איננו עונה על שום
קריטריון המתקבל על הדעת, וגם העדיפות איננה סכירה.

ההצעה לסדר היום כאה אמנם
להעלות גם על הענין הספציפי, אבל לא פחות מזה להביא לשינוי ולהיקון
החוקים הקיימים ולקבוע בערך כך: א) שתהיה עדיפות ראשונה לפיצוי
המגיע לעובדים במקרים כאלה, לפני שעבודים חציים, או לפחות, ואומר
כאן את דעתי, פרי פסו משכנתא, כסכום שיוגדל בשעורו. וההצעה היא
הכפל של השכר הממוצע כמשקל ל-6 חודשים ומחצית הסכום הזה כפיצויי
פיטורין, לפחות סכום כזה, ואז לא יהיה צורך לחקן את החוק מדי פעם,
כסכומים לפי שחוק היום קובע, אלא זה יהיה סכום שמשנתנה עם עצמו
ומתאים עצמו לשינויים כמשקל. הנוסחה היא: 6 חודשים כפול השכר
הממוצע, ומחצית הסכום הזה פיצויי פיטורין. אני חושב שסכום זה הוא
פעוט מאוד, ולדעתי אפילו הייתי אומר - ויותר רב מאד מצידו של העובד
על זכויותיו. כי צריך לקחת בחשבון שעובד העובד מספר שנים, וקרו
מקרים שאחרי 20 שנות עבודה העובד יוצא עם רבע או שליש ממה שמגיע

לו אילו היו מפרישים לו את פיצויי הפיטורין בתקופה גמל מוכרת
ואז כל הענין היה מסתדר.

ההצעות האלה שאני מחלק אותן
לשלושה חלקים, יש להן תוספת אחת - סכום מסויים בחוץ חמגיע ישחלם
על ידי גורם שיוסכם עליו, מעין קרן שהכטיח את הכולום המידי לעובד,
בעיקר בתנאים הראשונים אחרי הכעיות המשייות, כולל שהעובד לא ישאר
כמצב שאין לו לקיום עד שיסתדר במקום עבודה אחר, אבל הסכום הזה
יחקזז מהמגיע לו לאחר שיתוקנו החוקים המתאימים בהתאם להצעה.

היו"ר ש. ארכלי:

תודה רבה. מאחר וכאן אנו דנים לגבי
סדר העדיפות מבחינת הזכויות לעובדים
ואנו יודעים שכמעט בסדר עדיפות ראשונה ישנם הבנקים, מצאנו לבנון
להזמין ולשאול את דעתם בהצעה שאנו צריכים לעשות שינויים. בבקשה.

י. בר יוסף:

אני אבקש מחברי להעלות הצעות. אנו
ככלל לא ידענו כשכאנו הנה על מה ידונו.
לא קבלנו שום חומר בקשר לכך.

היו"ר ש. ארכלי:

אני רק רוצה להגיד לך, אני עדה לכך
שהסבר ניתן דרך הטלפון כמה דנים פה.
אנו דנים על הצעה שאנו רוצים לגבש המלצה לתיקון החוק. אין לנו
הצעת חוק.

א. פוליקר:

רבותי, אני אישית קרוב לבעיות שכירים
בכלל הייתי בתקופה ארוכה חבר ועד
עובדים ואני מכין יפה ללכם של שכירים הנקלעים למצב כו הם עלולים
לאבד את מטה לחמם ונוסף לזה גם את הפיצויים. אבל, אני סבור שכדי
לתקן שירות סוציאלי למספר לא גדול יחסייה של עובדים לעומת כלל
השכירים במשק, עלינו לגרום כאן לעיות בקנה מידה קדול מאוד,
למשל, לעובדים, למשק על-ידי זה שכתוצאה מזכות הקדימה האמורה
יופחת בהרבה ערכם של השעבודים. מה שעלול להביא את הבנקים כהכרח
לצמצם את סכומי האשראי או לדרוש שעבודים ובטחונים נוספים שהציבור
לא יוכל לעמוד בהם. וכשני המקרים תהיינה תוצאות כלכליות ופגיעות
חמורות ומרחיקות לכת.

אני חוזר ואומר, אין מטפלים בעיות
למספר קטן של עובדים על ידי גרימת עיות הרבה יותר גדול לכלל הציבור.
אני חושב שבמקום לגרום לזעזועים במשק הרי אפשר למצוא פתרונות הרבה
יותר יסודיים וטובים, מבלי לגרום לזעזועים האלה. אפשר לחשוב על
יצירת קרן מיוחדת, אפשר לחשוב על ביטוח הסיכון, ומה שנוגע לעבר -
אפשר לחשוב על הפעלת החוק להפסיד את הפיצויים האלה ואז יהיה לזה
פתרון ראדיקלי וטוב ומכלי להתייחס לדברים אחרים במשק ששם אפשר
לגרום לזעזועים. יחד עם זאת, אנו יכולים ליצור אולי, במידה מסויימת
לאור הגדלת השכר, הגדלה מוגבלת, לקבוע הגדלת הסכומים שעד היום קיימים
בחוק.

זה באופן כללי, אנו יכולים להיכנס

לזה ביתר פירוט.

א. צוגנר:

אנחנו, כאיגוד הבנקים, שלחנו לשר
המשפטים ב-14 ביוני 1968, מכתב המפרט
את כל ההשלכות היכולות להיות להצעה הזאת, המכתב מוכר גם למר שחל.
אז הסכרנו בעצם על הסיכונים והזעזועים הגדולים העלולים לקרות כתוצאה
משינוי דרסטי כזה במצב הקיים, או באיזון הקיים.

אני מחלק את הכעיה לשני חלקים:

אחד לבי העבר. אחד שאנחנו מפצים את העובדים בסכומים יותר גדולים
על חשבון הלוואות שניתנו בבטחון משכנתאות, וזה במלים אחרות: פגיעה
כמי שנתן כסף כנגד משכנתא, כי אז הוא מוצא את עצמו חסר לעומת זה
שנמצא מזוכה - הפועל. אילו היה יודע זאת בעבר, לא היה נותן את
הכסף. זאת אומרת, הוא מרצונו הטוב נתן את הכסף כנגד משכנתא

על 100%, והנה הוא מוצא את עצמו כחוצאה מהסידור הזה, רטרואקטיבית חסר כבטחון של 50%. אם במשכנתא זה לא ניתן ככלל לתיקון משום שאי אפשר להחיש אותה כטרם יהיה פרעון. אם זה לגבי כנקים מסחריים הסכנה גדולה, כ"ל הכנקים יעמידו מיד לפרעון את החובות וינסו לבקש כטחונות שפולים כדי שיענו על כל הסכום של האשראי החדש שניתן.

לגבי העבר, כבר אז אני חושב ששר המשפטים השתכנע, ויש גם מכחב אל לנו, בחתימת מר עוזי סיון, המנכ"ל כאות תקופה, כבר אז הובן הדבר על החוצאות המסוכנות של רטרואקטיביות.

לגבי העתיד, אם ניכנס ליצר פירוט, ואלה דברים שנאמרו כבר בזמנו, נחבענו למשל, על הדוגמה הכאה: אם נניח שעד 1,500 יש זכות עדיפות לכל עובד על שעבוד קבוע, וכמפעל יש למשל 100 עובדים, 150 אלף לירות קדימה לאותם העובדים, ואותו מעביד ילך ל-4 כנקים לבקש אשראי, הרי כל כנק יצטרך להקפיא מתוך הבטחון 3 כפול 150 אלף, לצורך הבטחון לחשלום העובדים. זוהי חוצאה אכסורדית כי שום מפעל לא יוכל לעמוד בכטחונות כאלה. ואז, המפעלים יחנקו מחוסר אפשרות לקבל אשראי.

נימוקים נוספים, אם זה יגיע לפגיעה בשעבודים, גם שם יכולים להיכנס לפירוט, ואינני יודע כאיזו מידה יש מקום לעשות זאת עכשיו או לפרט זאת כמכתב. רצינו לחם על קצה המזלג לתת כמה הדגמות, או לסכם את העניין ככתב.

י. בר יוסף:
אני אגיד ר"כ כמה מלים, את הכל נסכם ככתב. צריך לזכור שהכנקים המסחריים מפקידים את כספי המפקידים. הם כאים להבטיח את המפקידים עצמם. זו אחת הנקודות החשובות.

אבל, כפי שחכרי ציינו, אפשר על ידי ועדה שתיקבע לשכת ולמצוא פתרון לכעיה זו. יש לנו עניין בזה. ואני חושב שעם הציון טוב אפשר להסתדר.

היו"ר ש. ארכלי:
הוועדה מתפשת פתרון כבר מספר שנים ועדיין לא התקדמו. עוד ב-1966, וב-1965 דנו בנושא הזה בוועדת העבודה ועד היום לא התקדמו, והפעם אנו רוצים לקדם את הנושא.

י. בר יוסף:
לגבי העתיד אינני רואה סיבה למה לא תתעל חובת ההפקדה לגבי כל מעביד. לגבי מנקודה מסוימת לגבי העתיד.

היו"ר ש. ארכלי:
הבט, מה שיש לדרוש לגבי המעביד זאת נעשה אבל בינתיים אנו מדברים על נושא אחר.

יש שאלות לאיגוד הכנקים? כבקשה חבר-הכנסת שחל.

מ. שחל:
אני רוצה לומר דבר אחד, הנושא לא היה חדש ונדמה לי שגם נציגי איגודי הכנקים חופיעו בהקשר אחר, בוועדת החוקה חוק ומשפט, על תיקון החוק. אז טענתם שעליית שיעור הריבית מאפשרת היום יותר לבעבר, שהכנק יקח בחשבון סיכונים שונים. אותנו בטוח שאתם מדברים עליו היום, כשהיה בזמנו חוק הריבית שהגביל את האשראי עד לגובה מסויים שבו היה לבנק מותר לקבוע את שיעור הריבית, הרי אז הייתה הצדקה שהכנקים לא היו יכולים להחיש איזו שהיא תוספת על שיעור הריבית שהיה קבוע ל-11% בזמנו, והסיכון היה כולו שלהם. היום כשהכנק מאשר אשראי למפעל הוא לוקח בחשבון כמה אלמנטים. הוא לוקח בחשבון את הכטחונות שיש לו, לוקח בחשבון מיהו הקליינט שבא לבקש, ובהתאם לזה אתם מאשרים שעורים לא קבועים של רכית. זה לא כלל קבוע.

הסיכון שאחם מדכרים עליו יכול להחבטא באחוז מסויים, לא גבוה, על האשראי שבא לקש מכס איזה שהוא מפעל. ולא מדובר בכל המפעלים. כאשר אחם מציגים את הבעיה שהנה יש זעזוע במשק כולו. זה איננו מדוייק. כל המשק ההסתדרותי איננו מהווה בעיה בתחום זה כי עובדיו מבוטחים בקופות גמל מוכרות.

מה יקרה עם מעביד אם הוא לא רוצה להסתכן כהגבלת אשראי, יש לו אפשרות פשוטה מאוד, שיפעל כהתאם לחוק ויפקיד את כפי הפיצויים של עובדיו בקופה מוכרת, ואז לא תהיה קביעה כפי שאחם מציעים, שהחוק יכפה על כל מעביד להפקיד את סכומי הפיצויים. זה יהיה זעזוע הרבה יותר גדול. כי מה יחאה? בעליה אין קופת פיצויים, באתא אין קופת פיצויים לפועלים. אז הפועלים יסכימו שיפקידו עבורם אך ורק מהיום שכו התקבל החוק שיחייב אותם להפקיד? בשום פנים ואופן לא. גם אני במקומם לא הייתי מסכים. פה עם 30 שנות עבודה? אז כאילו אתה רוצה לגייס מציה של גבי העבר, כל הוסף הזה כל מה שמגיע להם נמצא על קרן הצבי. זה יגרום לזעזוע פי כמה יותר קשה.

גם הבנקים היום, במקרים רבים, נוהגים משכנתאות פרי פסו, כאשר הם רואים שהאשראי הוא סביר ויש להם מספיק בטחונות. הרוב המכריע של המפעלים הם מפעלים יציבים וחזקים ששום בנק לא יחשוש שהאשראי שנתן אותו עומד במכנה. מתי התעורר הבעיה הזו - לגבי אותם המפעלים שבלאו הכי מתקשים לקבל אשראי ושגם אתם אינכם נוהגים להם אשראי כל כך בקלות. לגבי מפעלים אלה אני חושב, שהזכות הפועלים ככל הכבוד, לא פחותה לזו של הבנקים, לקבל את כספם ואת המגיע להם, בשום פנים ואופן לא, עם כל המשמע מזה.

ואם יתקבל חוק, החוק יקבע ויחיל גם

ליכם.

עוד משפט אחד. מה הצעקה? כאם ואומרים שזה לא מקובל. יש שעבוד, יש משכנתא, היא זוכה ראשונה. מדוע לגבי ימאים הדבר איננו קיים, ואיש איננו שואל. כל הספנות, בארץ כולה, למעשה קבוע על פי החוק שימאי זכאי, לא רק לגבי שכר העבודה ופיצויים, אלא שיש לו זכויות שונות שיש להם עדיפות ראשונה. יש לו ארבע וחמישה סוגים של זכויות שהוא מקבל לפני משכנתא. מדוע לגבי הקמאים? משום שהמעבידים פחדו שימאי יעזוב את האניה באמצע ויגרום לנזק - אז הבטיחו לא את זכויותיו. מדוע פועל במקום אחד, ואכיא דוגמאות, לצערי הרב, חלקן הגדול מחיפה: מפעלי אושא, אחרי 35 שנות עבודה, אנשים שהגיעו לגיל 60 או 55 ולא היתה אפשרות לקלוט אותם במקום עבודה אחר, אז זכותם לאשר את זכותו של הבנק לגבוה? אינני חושב שהדבר הזה מוצדק מאיזו שהיא בחינה. שצריכה לדאוג לעובד. הוא חלק מההון של המפעל, וזכותו כמו שמתפללים במכונה, זכותו שיקבל את המגיע לו.

אני חושב שההצעה, אילו הבנקים היו באים ואומרים - לא הסכום כולו. את מה שאני מציע כפל 6 חודשים של השכר הממוצע ו-50%, היו באים ואומרים, זה כמשך הזמן יגדל באופן קבוע פרמנטטי, אז היתם באים ואומרים - לא הסכום כולו, מחצית ממנו, שליש הסכום, זה סביר. אני גם לא כל כך הייתי רחוק מלהבין זאת. אני גם שמח לציין שגם נציגי ההסתדרות גילו הכנה לבעיה לפחות לחשוב על נוסחה כהתאם לכך. אבל לפטור את ההצעה מכל וכל ולכוא ולהגיד - תקום עוד פעם וועדה יותר מכובדת, ואז הוועדה תקבע סיכומים - לא יצא.

גם ההצעה הזאת של 1,500 לירות קרן לפועל, יש בה איזה מתן חסד. מה זה 1,500 לירות, ומה יתנו לו. אני חושש שאם תהיה קרן כזאת, כל הצדדים, לרכות הממשלה, יראו עצמם משוחררים. אם היום הממשלה, לפחות במספר מפעלים שהתחייבה ועזרה בהקמתם, רואה עצמה חייבת מבחינה מוסרית, לא חוקית, לפצות את העובדים, אז במקרה זה יבואו ויגידו - יש פה 1,500 לירות, והסכום הזה ישאר לעולם ועד. מי יונע מתי נתקן אותו.

לכן אני חשב שהתיקון חייב לכוון
כמסגרת הזאת, על הפעילות הכלכלית, והמשק יחאים את עצמו למצב כלי
קשיים. תוסיפו חצי אחוז על הריבית שאחם מקבלים ותכטחו את הסכומים
האלה, את הסיכונים שלכם, ולא תהיה כל בעיה. המעסיקים יספגו את
הסכום הזה, אני חושב שהכנסים בהתלט יכולים לקבל את ההצעה הזאת,
כי המדובר לא במשק כולו אלא בחלק קטן ממנו.

צ. ישראלי:
העמדה שהתגבשה בהסדרות דומה לעמדה
שהוצגה כאן על-ידי חבר-הכנסת שחל.
אנו סבורים שצריך לתת זכות קדימה לסכום שהוא בגודל של השכר הממוצע
כפול 12. אני מדבר על הגדלת הסכומים המבוטחים.

יש לנו רעיון של שינוי המכנה של
החשיפה. בין חוק פיצויי פטורין לבין חוק פשיטת רגל, ופירוק חברות.
שהכל יוגדר בחוק פשיטת הרגל, והסכום הזה של השכר הממוצע כפול 12,
יכלול את השכר ואת הפיצויים.

הכוונה היא שהסכום של 2,100 שעומד
היום בחוק פשיטת רגל וכפקודת החברות, יתוקן כך שכמקום זה יהיה כתוב
"השכר הממוצע כמשק", כפי שיהיה בשעה זו וזו, פול 12.

וזה יכול במקום הקדימה של השכר
ופיצויי הפטורין. כלומר, זה יכלול את הקדימה הטוטאלית. אבל, לא
כל הסכום הזה יושם בסולם הקדימות לפי שעבודים. מתוך זה שלישי
יקבל קדימה לפני שעבודים, שהיום עומדים לדיון.

היו"ר ש. ארזלי:
אבל הוא מציע עוד זכר, שרק שלישי
מהסכום הזה תינתן לו זכות קדימה
והיתר יישאר במקום שהוא ישנו.

י. וילן:
בהזדמנות זו אני רוצה ליושבת ראש
על האיחולים.

משפט ראשון, בקשר להרעה שאחם
מציעים ביחס לכנסים. אני חושב שב-1974, בשום חברה תרבותית אין
יותר ויכוח על שכרו של העובד, זה א'-ב'. אני גם מייצג את הכנסים,
אני חבר בנק שייסדנו אותו עוד בצבא הבריטית. כשכנק מפסיד כסף,
זה בדיוק כפי שאני מפסיק כוחנה, אבל הכנקאי בגלל זה לא מפסיד
את לחמו. שכרו של העובד הוא קודש קדשים שאסור לנגוע בו. ואני
מציע שבשנת 1974 לא יהיו דברים כאלה. אלה דברים אלמנטריים.

מה עוד, כאשר בנקים מסויימים מצאו
את עצמם בקשיים, היה זה משלם המסים שעבר להם לצאת מהסכך.

לעצם העניין, בכל ההצעות שהביאו
פה חברי חסרה עוד נקודה. שכר היום ב-1974 איננו רק השכר הישיר
שהעובד מקבל. השכר הוא גם החלק העקיף שהוא מקבל לתנאים סוציאליים.
לכן, כשאנו מדברים על הכטחת זכויות זה לא רק חלקו של העובד כתנאים
סוציאליים, אלא גם חלקו של המעביד. עד כמה שאני מבין, ואהיה
אסיר תודה את התקנו אותי פה, מדובר רק על חלקו הישיר, ואנו מוכרחים
להבטיח גם את חלקו של המעביד.

היו"ר ש. ארזלי:
זו כבר סוגיה אחרת. חבר-הכנסת
לכנכראון בבקשה.

א. לכנכראון:
הם דיברו באופן מאוד כללי על זעזועים
במשק. אולי יביאו בפני הוועדה
דוגמה קונטרטית כמה זה יחבטא, ואז נוכל להשוות, אם הדברים האלה
במשק שונים לחוסר אפשרות ליום לשפחות פועלים, כפי שהזכירו כאן
את המקרה של רוסייה, שעבדו 30 שנה ונשארו ללא כלום. צריך לראות
מה עדיף על מה.

היו"ר ש. ארבל:

יש עוד שאלות? בבקשה מר ישראל.

צ. ישראל:

כמקרה ומתקבלת ההצעה הזאת, שליש מתוך הסכום של השכר הממוצע כפול 12 מקבל קדימה לפני השעבודים, מה המניעה להסתכל על השליש הזה כפול מספר העובדים, כחור משכנתא קבועה. לכל מפעל, לפני שהוא מקבל משהו מהבנק, הוא מקבל משכנתא, וכדרך הזאת עושים את החישובים.

אבל זו תהיה משכנתא אחת ויחידה, לא כפול שלוש. אינני יודע מדוע צריך להכפיל זאת כל פעם שהוא הולך לקבל הלוואה נוספת מבנק אחר. לי נראה שזו תהיה המשכנתא האחת והיחידה שתהיה רוכצת עליו, לפני כל עזרה כנכאית, והבנק יצטרך להכניס זאת לקולוציות שלו.

א. צוגנר:

ראשית, רצייתי להפנות את תשומת לבכם למספרים שנתנו עוד ב-1968.

היו"ר ש. ארבל:

המציאות. מל כך השתנתה מ-1968 עד היום.

א. צוגנר:

כן, אבל לענין זה וודאי שלא. אז מצאנו שמספר העובדים כמשק, להוציא עובדי המדינה, הסתכם ב-630 לירות, ואפילו חישוב שאם ניתן זכות קדימה לעובדים עד ל-1,350 לירות, מעל לכל שיעבוד קבוע, הרי יצטרכו להוריד בטחונות שהבנקים אינם יכולים להגיע אליהם, בסכום של 850 מיליון לירות.

כיום זה אולי סכום של מיליארד אם לא יותר, של לירות, וכחוצאה מזה שהנושה או הבנקאי יודע שהוא לא יכול להכנות עליו, הוא ידרוש עוד בטחונות.

מ. שחל:

שכר העובדים כמשק כולל העובדים כמעשה ההסתדרותית וחברת העובדים, אלה הם עובדים המבוטחים בקופות גמל. מה שצריך לקחת לגבי האשראי זה אותו חלק שאין לו הסדר לגבי פיצויי פיטורין, שזה הרכה פחות.

א. צוגנר:

תרשה לי לומר הלאה - מתי האשראי, לא כנגד בטחון מלא, עומד במיגוד למדיניות של בנק ישראל, ואני מתאר לעצמי שכולכם יודעים שלו היה יושב פה נציג של בנק ישראל, לא היה מציע לשום מפקיד לשים כספו בבנק כשהסיכוי שלו גדל באותו אחוז שאתם היום מציעים אותו.

אבל אולי נכין אחד את השני, לא שהבנקים מתנגדים לתת לעובד את המגיע לו. השאלה - מה יצא ועל חשבון מי יצא. נניח שנכיא בחשבון שהולך לירות קדימה לעובד - האם הבנק יכול להמשיך לעבוד עם אותו בטחון שהיה לו? התשובה המוחלטת היא, בלתי אפשרי. החוצאה תהיה - להגדיל את הבטחונות.

האם המשק מסוגל לתת בטחונות נוספים

למה שיש היום? כדי להשיג את האשראי? אפשר לבדוק זאת ואפשר גם כן להגיע למסקנה שלא. לפחות אותם המפעלים שהם מאוד מבוססים אולי יוכלו להחזיק מעמד. אבל המפעלים שאינם כה מבוססים, בודאי יכדעו ויפלו. ואז המעמסה של כל המובטלים תיפול שוב על המשק ועל כולנו.

נדמה לי שהרע כמיעוטו פה אגרו

כדרך הזאת, אלא כדרך - או דווקא שהמשלה תחשוב על קרן שכאמצעותה תפמן, ועם הזמן תגכה מהמעסיקים אמצעים תוקיים ותספוג שמה.

כי אם נלך לכיוון הדרסטי יותר,

ונגיד - הבטחונות תגדילו. אינכם יכולים למנוע מנושה לדאוג לבטחונותיו,

כפי שכנק שראל לא יסכים לכך. התוצאה היא שמפעלי העשיה שונים למיניהם לא יוכלו לקבל את האשראי. ואת זה אפשר לִדְוֹק.

היום עומד האשראי מוכטח כנגד כטחונות עם משכנתאות, מה תהיה התוצאה אם המירווח הזה יקטן, האם נוכל לעמוד בכך, או האם בנק ישראל יסכים לכך?

כי השאלה אינה חספ שביכוון של אדם פרטי אחד, שמכיסו יורד. מה בכך את הכלל נהנה? לא כך עומד הדבר. אם יקרה מה שיקרה - הכלל יפגע מזה, וכלל הרבה יותר גדול, כפי שחברי הגדיר אותו כתחילה.

א. פוליקר: קודם כל, כשכנק נותן הלוואה, כשהוא צריך לשקול מתן הלוואה מסוימת, הוא מביא בחשבון מכחינת הכטחונות, מה ערך הכטחונות, ולפי זה יכול לכסות את החל וואה. הוא צריך לנכות מס מסויים על הכטחון, כי אם בנין שווה נניח מיליון לירות, הוא לא יתן מיליון לירות על זה, הוא יתן פחות.

צריך לנכות את אותם הסכומים, נניח שדובר פה על 15,000 לירות לעובד, כיום, זה לא אומר--

קריאה: הוא דיבר על השליש של הכסף, 5,000 אלפים.

א. פוליקר: יש לזה גם השלכה לגבי-שעבוד שוטף, שם זה רובץ על כל-15,000. אבל נניח לגבי 5,000 שעבודים קבועים. אז הוא צריך לדעת כמה פועלים יש היום; וכמה השכר יעלה במשך הזמן.

נניח שהוא-נותן הלוואה, הכנק לפיתוח התעשיה נותן הלוואה ל-8 או 10 שנים, איך הוא יכול לעשות חישוב כמה פועלים יהיו בעוד 5, 7, 10 שנים. כמה השכר יהיה? אם רואים לפי עליית השכר היום - הרי מספרים הם אסטרונומיים. אנשים אינם נכנסים לעומק הכעיה.

ל. דיציאן: באותו מפעל... אלה דווקא דברים שאפשר לדעת.

א. פוליקר: כא מפעל וחולך לכנק לאומי, כנק לאומי עושה אותו חישוב שצריך להפחית. הכנק נותן לו איזה שהוא סכום, והוא רוצה עוד סכום מכנק דיסקונט, כנק דיסקונט גם צריך להפחית את אותם הסכומים שדיברנו עליהם, שיכולים להיות סכומים ענקיים במשך השנים. פה הניכוי הוא פעמיים. אם הולכים לשלושה או ארבעה בנקים, אז הניכוי הוא פי כמה.

ל. דיציאן: יש מפעל שיש בו 100 עובדים. 5,000 לירות, או 15,000 לירות זה מיליון וחצי לירות. זו משכנתא קבועה מראש, וזה לא יכול להיות פי שלוש. גם אם בנק לאומי נותן אשראי נוסף של מיליון לירות, אז הוא יודע שזה לא מיליון, אלא יש לפניו מיליון וחצי. אבל כשכנק דיסקונט בא, זה שני מיליון וחצי בסך הכל.

א. צוגנר: אבל זה לא רק שני מיליון וחצי, כי המדובר רק באותה עת שניחנת הלוואה. אבל זו הנקודה החשובה מאוד. כנק לפיתוח התעשיה נותן לך ל-8 שנים. איך אני יכול לדעת אם ה-2/21 מיליון האלה ישתנו ולא יהיה בסופו של דבר 100 מיליון? איך אני יכול לדעת בצורה הזאת כשהשכר עולה וגדל והמפעל הולך וגדל.

זה יגרום לדבר אחד - שכמשך הזמן
הכנקים לא יוכלו לעמוד כזה, יהיה פחות אשראי למפעלים החלשים,
יצטרכו לבקש כטחונות נוספים שלא יוכלו לעמוד בהם, יחזילו להתמוטט
אחד אחרי השני המפעלים החלשים. כתגובת שרשרת זה יפגע כמפעלים
חזקים יותר, וכתגובת שרשרת יפגע בכל המשק. צריך לראות את זה,
זה כה ברור.

אני גם שכיר ואני קרוב מאוד לאינטרסים
של הפועלים, אבל צריך לראות את האינטרס המשקי, הכללי של המדינה,
ולצדדי, אין רואים זאת כאן. חושבים שהכנק גוזל את אותה פת הלחם שיש
לפועל. אין אנו מדברים על כך. אנו מדברים על ההשלכות במשק כולו,
והשלכות עלולות להיות חמורות מאוד.

מה עוד, שאני אומר - יש אפשרות אחרת
לגמרי. בצורה הזאת שאפשר להקים קרן, אפשר לעשות בטוח, אפשר לגבי
העבר, בהדרגה, החוק מאפשר אבל עדיין לא הפעילו זאת. אלה הדברים
שעושים לפתור את הבעיה.

מה שמציעים כאן זה לא פתרון אבסולוטי.
יתכן מאוד שכל מה שיש לאותו מפעל חלש, השעבודים על הרכוש הקבוע
לא יספיקו בכלל גם למתן הסכום הזה שמגיע לפועלים. ואין פה פתרון
אבסולוטי.

מ. שחל:
שתי הערות קצרות: אלף - אי אפשר
לפעול רק בכיוון אחד. כי אם אתם
עומדים על נכסים קבועים, צריך לדבר גם על הערך הנוכחי שלהם ולא
על הערך ההסטורי שלהם. עליה הנכס שאתם מדברים עליו כמשנתא הסטורית
שניתנה בזמנו לגבי הערך ההסטורי שלו, השתנה הערך היום פי כמה יותר.

קריאה: זו טעות, לא מדברים כאן רק על משכנתאות.

מ. שחל:
אני מדבר על שעבוד, לגבי נכס קבוע,
מחירו בשוק היום הוא יותר ממה שהיה
בשנים קודמות. אנו מדברים על נכסים קבועים באופן כולל,

כשאתה מדבר על שעבוד ואתה בוחן למפעל

אשראי, בזכות זה --

קריאה: נגד משכנתא ...

מ. שחל:
יש המוטיבציה, אבל כמדינת ישראל
זה לא קרה.

על כל פנים, אני אומר שהטענה הזאת
איננה שלמה, אם לא ייאמר, שאתם טוענים לגבי השכר שהוא עולה,
עולה לא פחות גם הרכוש.

בקשר לטענה שידדי קבע שיהיה סכום
לגבי הלוואה, ששליש מהסכום ייקבע, אז זה לא נכון שכל הכנקים יצטרכו
לקחת את הסכום הזה כחשכון. כי כרגע שאתה תושם שיעבוד על איזה שהוא
נכס, אתה רושם אותו פעם אחת. הכנק השני שנותן, הוא אינו מופיע
כראשון, הוא מופיע כשני, וככנק השלישי מופיע כשלישי.

אלא אם כן כאים שלושה כנקים ונותנים
אשראי בעת ובעונה אחת. כולם יחד. אז הם שוב לוקחים כחשכון את
הסכום הזה פעם אחת, ולא שלוש פעמים, זה לא יכל לקרות.

י. יודין:
אני חושב שנציגי הכנקים יוצרים איזו
סתירה מדומה בין ההצעה שכה נקב
חבר-הכנסת שחל, והיא גם ההצעה של ההסתדרות, לכין המחשבה שאין כאן
דופקים על השולחן.

אני חושב שהחוק מוכרח להיות. אנו מדינת חוק, והפלגנו בדרך של הכטחת זכויות סוציאליות של עובדים, גם על פי חוק. וברור שכאן יש פרצה לרעת העובדים, שחכטחת זכויותיהם על פי חוק היא הכרחה. ואם עד עכשיו החרגום לא בא, הרי זה רק לרעת החתיקה הסוציאלית בישראל והתיקון מוכרח לכוא.

יחד עם זאת, אנו אף פעם לא הסתמכנו על החוק בלבד. אני יודע שקרן מבטחים, הספקנו לפני שנים ללכת למעסיקים ולהציע להם להפקיד השלומים קבועים לקרן מבטחים, על חשבון חובת הפיצויים. להכטיח בדרך זו פיצויים, כפי שהוכטחו הזכויות הסוציאליות האחרות.

אני חושב שאילו הלכנו בדרך משולבת - מצד אחד תיקון החוק ללא דיחוי, מצד שני קביעה על פי נוהל קביעת ההסתדרות והתקנות - חובת הפקדת פיצויים. ואילו בנקים, כתנאי למחן אשראי או משכנתא, היו חובעים ממעסיק הפקדת פיצויים - הפעולה המשולבת הזו הייתה מורידה את הסיכונים עד למינימום, ואנו זמן קצר היינו מגיעים, פחות או יותר, להסדר הכעיה.

לפיכך, אני אומר שצריך ללא כל ספק, לקבל את הצעת חבר-הכנסת שחל ועם זה להפעיל אמצעים נוספים.

י. בר-יוסף:
הייתי מברך על כך אם אפשר היה מיד עם נתינת האשראי ליצור את ההפקדה. אני מוכן להשתתף בכל שמחה אם זה אפשרי. אם זה אפשרי - או אז חלק גדול מהסקטור הפרטי יצטרך לסגור את המפעלים?

י. יודין:
לא נחוץ יהיה לסגור. מפחידים אותנו לעתים קרובות. כשכבר הנהגנו הפקדת השלומים חדשים על חשבון זכויות סוציאליות אמרו לנו שהמשק יתמוטט שהמפעלים לא יעמדו בזה, וכינתיים למדו, ולהיפך, ההפקדה עצמה על חשבון זכויות סוציאליות הפכה להיות למנוף בכיר של האשראי במשק.

אני הצעתי שנלך בדרך מקבילה. קודם כל תוסר ההתנגדות לתיקון החוק. מוכרח להיות תיקון בחוק אשר יכטיח את השכר. לפי נוסחה זו או אחרת.

הדבר השני - צריכה להיות חובת הפקדה של המעסיקים על חשבון הפיצויים.

היו"ר ש. ארבל:
זה דבר אחר ענין ההפקדה וכולי. זה אינו שייך לכם. כאשר אנו נגבש את המסקנות וההמלצות, ניקח גם את הסעיף הזה בחשבון. אבל זה אינו שייך לסוגיה שאנו דנים בה.

ה. פנחסוביץ:
שר המשפטים ביקש לשמוע קודם את עמדת הכנקים, אם השתנתה לעומת עמדתם שהוכאה כמישרין לשר המשפטים הקודם, ולאחר מכן, הוא אמר שתתקיים חזייעצות של נציגי כל המשרדים. שר המשפטים אמר שלאחר הישיבה הזאת הוא יכתוב ליושבת ראש הוועדה מכתב ויקבע את עמדתו, לאחר שאביא בפניו את עמדת הכנקים, ואז יחליט. כיון שחוא נמנה על שתי הפקודות, על פקודת החברות ופקודת פשיטת הרגל, למרות שענין זה איננו הענין שמשד המשפטים למעשה מטפל בו. זה ענין של פיצויים לעובדים, שכאן האינטרס הראשי הוא של שר העבודה, יחד עם האוצר. וכיון שקשורים כאן גם מעסיקים, גם מרד המסחר והתעשייה קשור בזה, אבל הוא בקש לשמוע קודם את עמדת הכנקים.

מתברר שעמדת הכנקים לא השתנתה.

מ. שחל:

מנסיון העבר רוצה להכין את החשוכה של גכח פנחסוביץ כך - שלצורך עדכון שר המשפטים המחין לשמוע את נציגי הבנקים, אבל בשום פנים ואופן לא לחזור על התהליך שקביעת העמדה תהיה מותנית בהסכמת נציגי הבנקים.

אני רוצה למנוע שהשר יהיה פתוח לשכנוע, ואני יודע מדוע אני אומר זאת. כי ההתנגדות לשינויים בחוק נבעה למעשה אך ורק מתוך התנגדותם של נציגי הבנקים והמעסיקים. לא היה איזון בהשגה דו-צדדית של המטבע, גם מצד העובדים. עובדה היא שמקלת העמדה וההתנגדות של הבנקים, לא שונה החוק הזה למעלה מ-10 שנים.

היו"ר ש. ארכלי:

אתה הגזמת. אינך יודע מה תהיה עמדת שר המשפטים.

ה. פנחסוביץ:

אני מוכרחה לציין כאן שעמדתו הכרוכה של שר המשפטים שמצב זה אינו יכול להימשך. איזה פתרון לקבוע הוא לא יכול היה למצוא לפני שהוא שמע. או הצעות אחרות. הוא עדיין לא נכנס לפרטים.

מ. שחל:

בענין הסכומים - הבנקים לא מתנגדים.

א. לאור:

פגישת התיאום תהקיים כשהיא הזומן. את בקשה ממנו לעשות חישוב שיראה אם יתקנו את סכום הפיצויים של ה-3,250, לא יזה סכום יגיעו. אני השתמשתי בנתונים הסופיים האחרונים שהיו בלדי, לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ודו"ח בנק ישראל, והשוויתי את השכר הממוצע ב-9 חודשים של 1973 ובנק ישראל, כל החשואה שלו נעשית על 9 חודשים ראשונים, כי מה שקרה ברבע האחרון של השנה שעברה, זה יוצא דופן, אז השכר כמשק כולו...

ל. דיציאן:

הוא רק יוצא דופן לאור מה שקרה מה-1 בינואר. אני מדבר על נתונים

סופיים שיש בידי.

א. לאור:

הממוצע השנתי האחרון שישנו הוא עד 1973; אני לא יכול לקחת את החודש האחרון של השנה. אני אסביר מה שעשיתי. אפשר כל דבר לתקן, להוסיף ולגרוע.

הממוצע של השכר כמשק ב-1973 לעומת הממוצע של השכר כמשך של 1985, יש גידול של כמעט פי 2.4.

אנו רואים את אותו שיעור גידול אם ניקח את הממוצע כמשך או אם ניקח את השכר כהעשיה כלכד.

אם ניקח זאת כמספרים - ב-1965 היה השכר החדשי לשכיר 477, והממוצע של 9 החודשים הראשונים של 1973 זה 1,139, וזה גידול של 239%.

בהעשיה התמונה היא כך: השכר הממוצע היה ב-1965 460, ב-1973 זה 1,088, והגידול הממוצע הוא 237%. כלומר, שיעור הגידול הוא כמעט אותו דבר כמשך ובהעשיה.

איך יעודכן הסכום של 3,150, יכולות להיות מספר דרכים. אפשר לקחת את הסכום הזה ולהכפילו ב-2.4. ואז מקבלים 7,560 לירות. אבל כאם הולכים לפי העקרונות שנקבע לפיהם הפיצוי, בפי שהסכיר לי חבר-הכנסת שחל, 6 חשוי משכורת פלוס 50%, הסכום יהיה 12,260 לירות, מכיון שזה 1,139 כפול 6, פלוס 50%.

אינני מבין את הסתירה הזאת, כיוון שהיננו צריכים לקבל את אותה תוצאת זה רק מוכיח שכאשר קבעו ב-1965,

לא עשו את זה לפי השכר שהיום השגום לפני שהיה ב-1965. כי היום, הסכום של 3,150 יוצא שכאילו השכר שקבעו לפיו היה 350 לירות.

הועדה יכולה לקחת גם דבר אחר, כפי שאתה הצעת, להכפיל ב-12, אבל זה פתוח. או להכפיל ב-2.4, וזה נותן את התשובה ל-1973, זה אינו נותן את ההתייקרות הנוספות של השכר במחצית השנה הזאת, או לקחת את השכר הממוצע ב-1973, להכפיל ב-6 ולהוסיף לזה 50%. בשני המקרים אנו הולכים בעקבות המצב הקיים.

בשיטה השנייה אנו מגיעים ל-12,260. כשטה הראשונה כאשר מכפילים ב-2.4 מקבלים 7,560.

אלה הם נתונים סופיים שאינם שנויים

במחלוקת.

כן, אבל, בין 1965 ל-1969, העליות היו קטנות יחסית.

י. נחמן:

אינני רוצה לדבר על נתונים השנויים במחלוקת. לקחתי נתונים סופיים. כל נתון אחר לא יהיה סופי, אבל אפשר לעשות טנטטיבית, או עד שהחקיקה תיגבר יכול להיות שיהיה לנו כבר נתון סופי ל-1974.

א. לאור:

מר שומר, האם לך יש מה להגיד לנו כינתיים?

הי"ר ש. ארבלי:

מה שיש לי כינתיים זה הנתונים. מדובר על אותם מפעלים שאינם מבוטחים. כי אלה שמבוטחים ויש להם כמה להכטיח את החתיכותיותם, לגביהם לא חוששים לא העובדים ולא הבנקים.

א. שומר:

כפי ששמעתם את עמדת הבנקים, במשרדנו אין כל אפשרות להשפיע ולשנות את העמדה הזאת, ואגב אני רוצה לומר, שלא עמדה הבנקים צריכה לקבוע, כמוכן כשכאים לעסוק בנושא כזה, אבל אם ניקח את ההשלכות לגבי המפעלים, לרבות מה עשוי להיות אם מפעלים כן יתמוטטו, ולצערנו יש מפעלים שבאים גם לדיון בוועדה זו ובוועדות אחרות, שהמשלה צריכה בצורה זו או אחרת לתמוך וכולי. אנו מאוד חוששים שזה עשוי להשפיע על המשך פעילות מפעלים כאלה.

במקרה זה תהפוך השאלה של הקמת מפעלים חדשים במקומם. מה שחבר הקנסות שחל אמר בקשר לצידוד, זה יפה לגבי מפעל פועל, אז אולי הצידוד הולך, אבל אם המפעל פושט את הרגל הצידוד יורד.

רציתי להכנס לנושא ההפקדה, מבלי להכנס בין שני ההרים - בין המציעים את ההפקדות לבין המציעים את זכות הקדימה.

לגבי מפעלים חדשים, עוד לא יודעים מה יהא מצבם. כשמפעל חדש קם, הוא לגבי הבנקים כמו מפעל כושל. זה נעלם גדול. מפעלים חדשים יידרשו בטחונות בטוחים, כפי שאומרים הבנקים. ואין ספק שזה לא כמו מפעל קיים. זאת אומר, אותם מפעלים חדשים יצטרכו לתת את מכסימום הבטחונות.

אם יבצעו את זכות הקדימה לפני בטחונות אחרים המשמשים את לקוחות הבנקים, יצטרכו להוריד סכום די גדול מאותם הבנקים היכולים לשמש לבטחונות. ואז כמוכן את החוץ החדר. לא יוכל לקבל, מי שעוסק בעניינים אלה יודע, שהוון חוזר זה אחד הבעיות לתפעולם של מפעלים היום. לכן משרדנו מאוד חושש ממצב זה.

כאשר להפקדות. חבר חכנסת יודין

הציע שילוב של שניהם.

השאלה היא זאת, כאשר מפקידים פירושו הדבר שמורידים אמצעי מימון. אם הוא צריך להפקיד מראש הוא מוריד אמצעי מימון. אם הוא מוריד אמצעי מימון מצד אחד, וגם זכות קדימה, פירושו הדבר, המפעל לוקח פעמיים.

לצערנו יש די הרכה מפעלים כאלה.

זה התחיל עם נכי יושע.

היו"ר ש. ארכלי:

יש הרכה מפעלים, ואינני יודע מה תהיה התוצאה אם מפעלים כאלה ייסגרו.

א. שומר:

הרי תהיה בעיה עם העסקת העובדים.

ומה שנאמר פה, של תגובת שרשרת, זה פוגע במפעלים יציבים, כי אותם מפעלים לא יציבים הם צרכנים של מפעלים יציבים, ומי יודע מה יכול להיות.

לכן משרדנו מאוד חושש ממצב זה של פגיעה נוספת באמצעי המימון של מפעלים. אינני יודע מה תהיה התוצאה לאחר שהם ישלחו את התעביר לכאן. אני חושב, מכל מקום, שהיה רצוי שכל המשרדים הנוגעים בדבר יקיימו יחד דיון, אולי יחד עם בנק ישראל.

מכל מקום, היום עמדה המשרד שלנו מאוד לא נוטה לכיוון זה. יכול להיות שמשרדנו מאוד שמרני לגבי העובדים, כי אנו יודעים מה פרוש הדבר להתחיל בתעסוקה מחש של עובדים, במפעלים חדשים. המפעלים החדשים עולים הרכה יותר מאשר מפעלים ישנים.

היו"ר ש. ארכלי:

שמענו את דעתה של ההסתדרות כסוגיה זו, ומרוב תנו מאמץ את העמדה הזו, פחות או יותר.

אבל אין אנו מסכמים את העמדה הסופית שלנו היום. אנחנו מבקשים משר המשפטים לקיים את הישיבה הזאת בתאום עם המשרדים הנוגעים בדבר, לאחד שידועה דעתם של הבנקים, ואנו רוצים לדעת מה העמדה שלו. יכול להיות שנזמין את שר המשפטים לישיבה כאן, ובמידה שתהיה לו עמדה שלא תהיה לרוחנו, אולי ננסה גם להשפיע. זו נקודה אחת, אבל הייתי מאוד מבקשת שדבר זה לא ייסחב הרכה זמן, ואנו רוצים תוך השבועיים הקרובים, ככל אופן לפני שהכנסת תצא לפגרה, אנו רוצים לסיים עם העניין הזה, ולגבש הצעה שתתקבל על דעת כל הגורמים, כדי לקדם את הנושא הזה. דשים בנושא הזה כל כך הרכה שנים ולא מתקדמים. ושר המסחר והתעשייה, עם כל השמרנות שלו צריך לחשוב על זכויות העובדים, ולא רק לגבי זכויותיהם של בעלי המפעלים.

א. שומר:

מפעלים שפושטים את הרגל אינם מכתיחים זכויות עובדים לאחר מכן. צריכים

לדאוג לאותם העובדים לתעסוקה מחדש, ואני לא רואית עדיין את הכטחת זכויות העובדים.

היו"ר ש. ארכלי:

הכט, אם אנו נשלים עם העובדה שאותו מפעל שפושט את הרגל יוצא בשן ועין, אחרי שהשקיע שלושים שנות העבודה במפעל הזה... כודאי שצריכים לדאוג לו אחר כך לתעסוקה, זו חובתה של המדינה.

אינני יודעת מדוע זכות קדימה צריכה

להביא לפשיטת רגל.

אם לא יקבלו את המימון המחאים זה יכול להביא לזה.

א. שומר:

אני מצאתי לנכון להפנות את תשומת לבכם שלא תהיה שמרנים כמשך כל השנים לגישה זו.

היו"ר ש. ארכלי:

אנו עובדים לצעד השני, שהחוקר
לא מהיום, אלא מפשיטת רגל קודמות, וזה ענין זכותם של העובדים
בקרנות הגמל.

ידוע שהמעסיקים מורידים מהעובדים
את המהחייב להורדה לקרנות. כרגע של פשיטת רגל מסתבר שיש פיגורים,
ארבעה חודשים, ששה חודשים, שהמעביד ניכח מהעובד, אבל לא העביר
לקרנות. אבל כתוצאה מכך זכויות העובדים נפגעו.

בשנה שעברה היתה הצעת חוק של
חבר הכנסת כרגמן, ואנו דנו בסוביה הזאת שכאה למעשה לחזק את קרנות
הגמל לגבי זכויותיהם על אותם סכומים אשר יש לגביהם פיגורים אשר
אינם מועברים בעוד מועד.

העלינו את הסוגיה הזאת ואמרנו -
אנו תומכים מקוון החוק, ובלבד שזכותו של העובד בקרנות הגמל לא
תיפגענה כתוצאה מהפיגורים. בחוק נוחנים את הזכות לקרן לגבות את
החובות, שיעבירו להם את הסכומים. נחנו גם את הזכות שהחוב יהיה כמו
הלנת שכר וכו' על חלק כזה וכזה. אבל הבה נבטיח שבמידה ויש פיגורים
כתשלומים מצד העובד, לאחר שניכח מהעובד, זכותו של העובד בקרן לא
תיפגע - כאילו שולם, כמו שבביטוח הלאומי. היום אין חשוכביטוח
הלאומי אם שולם בטוח העובד או לא שולם. הוא מבטח, זכויותיו שמורות.

אז נאמר לנו כי בחוק לא כדאי להכניס
זאת, ואני חושבת שמר ערן היה פה, אנו נשתדל להכטיח את הדבר הזה
כתקנות. קבלנו את ההסבר, קבלנו את מה שנאמר לנו ותבענו שהדבר יבוא
על חוקנו. אחרת לא היינו מוותרים על הכללת החוקן בהצעת החוק, אלא
נאמר שהדבר הזה ימצא את פתרונו מתקנות של הקרן.

י. נחמן:
מה שנאמר הוכנס בחוק, שאם לאחר
תופה מסוימת של פיגור הסכום ישולם,
הקרן רואה את זה כאילו שולם כמועד והעובד יקבל את זכויותיו בהתאם
לחוק.

היו"ר ש. אדלר:
מה שמופיע בחוק - מופיע בחוק. אנו
דיברנו על מה שלא כלול בחוק, במידה
ויש פיגורים ובמידה וזכותו של העובד לא צריכה להיפגע, ונאמר לנו
אז שהדבר הזה יושג.

ההסתדרות יכולה היום לבוא ולהגיד
שהיא דנה והיא חוזרת בה. מה שהביעה אז, ואנו נצטער מאד מאד. כי
זה לא יתכן מצב כזה בשום אופן. הקרנות יקרות לי לא פחות מאשר
לאנשי ההסתדרות ומאשר לאנשי הקרן, אבל לא יתכן מצב כזה שעובד
במקום עבודה, וקורה מה שקורה, ויש פיגורים, אז קודם כל צריך לתת
זכות לקרן שהיא תגבה והיא לא מתאמצת לא עושה את המקסימום בכדי
לגבות את החובות שלה. אך מייצא מופסד בסופו של דבר, לא הקרן -
אלא העובד, זכויותיו נשללות.

אני מציגה את הבעיה, היא כואבת
מאוד, הכרנו אותה באוטוקארס, הכרנו אותה במס, במפעלים אחרים שחוזרת
אותה הפרשה בעצמה כל פעם. אינני יודעת מה הדרך שאתם מוצאים כדי
לתקן את המצב, על מנת שלא יחזור. כי אם לאו - אנו גיזום חוקן
בחוק. כי אם אנו צריכים זכות בחוק לקרן, אנו מוכרחים להכטיח את
זכותו של העובד בקרן. פשוט מאוד.

הדרך צריכה להיות דו-סטרית ולא
חד-סטרית. זו הדעה הרווחת בוועדה, זו היתה הדעה שלנו אז, ואנו
חוזרים עליה גם עכשיו.

אני רוצה לדעת מה נעשה אצלכם מאז
אישורו של החוק, ובאמת ההכטחה היתה של ההסתדרות כענין זה. מה נעשה
בתחום הזה?

מר ישראל היה כאותה הישיבה.

בבקשה מר וילן.

י. וילן:
אני רוצה שאנו נכיר בנושא בנושא רציני. נתחיל בזה שיושבת הראש נתנה את הדוגמא של הכטוח הלאומי. פה מתחיל הויכוח. יש לזכור שקרנות הפנסיה הן קרנות וולונטריות, כאשר הכטוח הלאומי זה מוסד ממלכתי שמחייב את כולם.

קרנות הפנסיה זה מוסד וולונטרי, אילו היה חוק פנסיה מחייב של המדינה, והיה מוצא את הדרך של שיתוף פעולה עם קרנות הפנסיה היה דיננו כמו נניח דינו של כטוח לאומי. אבל אנא, אל תשוו אותנו עם הכטוח הלאומי. אין אנו מקבלים את אותן זכויות של כטוח לאומי, כי מאחורינו לא עומד האוצר של מדינת ישראל.

אנו טוענים שהשכר של כל עובד מורכב משני חלקים - מחשכר, כלומר מהלוקשן, ומהזכויות הסוציאליות. חלק מהזכויות הסוציאליות עוברים אלינו לקרנות. אבל הקרן היא וולונטרית, היא עומדת בתחרות עצומה עם מוסדות פיננסיים בנקאיים וחברות כטוח. כלומר, בחברה כטוח ובכנק מה שהכנסת זה הסכון שלך בצורה זו או אחרת, לא הכנסת, זה לא מחייב את הכנק לשלם למישהו שאיננו חבר. אנו את הזכות הסוציאלית הזאת מפרשים ומגשימים בצורה כזאת שלמרות הכל, שעובד עובד 10 שנים, והוא בגיל פרישה, אז גם לו יש זכויות פנסיה די גבוהות, אשר למעשה ההקלה, הצעיר עוזר לשלם למכובד אשר עקב ארץ העליה הצטרף לקרן פנסיה מאוחר. פה עד כה יש חוק סוציאלי ציוני שאנו מגשימים אותו.

אנו אגודה שיתופית, אגודה הדדית. כרגע שאין אקומוולציה, אי אפשר לשלם, אז זה לא יכול להיות שעובד, אם חס ושלום, תהיה מחר התמוטטות גדולה במשק, קרנות הפנסיה יצטרכו לשאת בעול של התמוטטות גדולה, שהיא לא ברמה אותה.

עצם הדבר שקיימת אצלנו הזכות של רציפות זכויות, שפעם לא היה, זה נוחן בחלקו תשובה לשאלה שהוא שאל. כי נניח שהכסף שולם אחר כך אז הוא לא הפסיד את הזכויות. החבר הפעיל לא הפסיד את הזכויות.

מצב הגביה איננו כה גרוע. יש פיגור של חדשים-שלושה. אני חושב שבשטח זה אנו עושים הרכה. עושים מאמצים גדולים, אנו גובים, אנו פונים למעסיקים שגם הם רוצים שקט ושלווה, כלומר שהפועלים יקבלו את זכויותיהם, גם אצלם זה משפיע. פה יש דווקא תזת משותפת בין ההסתדרות והמעסיקים ביחס להבטחת הזכויות מלאה של העובדים.

לכן נוכל להפוך את קרן הפנסיה הוולונטרית, שחובותיה תהיינה כל הטריבוטים האלה הקיימים בקרן פנסיה ממלכתית כמו כטוח לאומי.

נתתי הערה כללית, ואני מציע שחברי ירחיבו זאת.

עמוס ערן:
אנו רואים בהערכה את קביעת הוועדה לגבי קביעה שקובעת שחתולומים משולמים גם עם הלנת שכר. יחד עם זה, כשלב זה חדבר לא מעשי. הנושא עובר תהליך משפטי מייגע של שנים.

על כל פנים, מכחינהנו אין רואים כשלב זה שום תועלת מעשית.

כמה משפטים הגשחט?

קיו"ר ש. ארבל:

ע. ערן:

כרגע יש לנו קרוב ל-100 משפטים,
ואין לנו כרגע שום סיכומים בנושא.

על כסים זה, אלא הוך כדי ההליכים המשפטיים.

היו"ר ש. ארכלי:

היתה מלחמה כאמצע.

ע. ערן:

יכול להיות שזה קשה כמלחמה, אבל
הכעיה אינה כזאת,

היו"ר ש. ארכלי:

וכמה זמן הפיגורים?

ע. ערן:

כארבעה חודשים. הכעיה היא אחרת,
במידה ותתקבל הצעת חוק כזאת, היא
תשחרך את המפעלים, גם את האיגוד המקצועי, מהלחץ לעמוד בתחום ההתחייבויות
שלהם. כל העניין הוא פשוט ביותר - אם היא לא מקבלת השלומים, היא
אינה יכולה לתת זכויות. ומצבנו אינו כזה שיש לנו יכולת הקציבית בלתי
מוגבלת לטפל בכך. אנו חייבים להכיא לידי מצב שנוכל לשלם רק כאשר
אנו מקבלים זכויות.

אנו חוששים שקבלת תיקון חוק מסוג
זה לא תפתור את הכעיה אלא תסבך אותו יותר, ותכיא אותו למעמסה שלא
נוכל לעבוד בה.

היו"ר ש. ארכלי:

אבל הרי שאר העובד שהוא מחק בין
הגלגלים האלה, בין האיגוד המקצועי
לכין הקרנות. הקרן בצדק לוחמת על הזכות שלה, והאיגוד המקצועי אינו
מכטיח את הזכויות האלה, אז מה יהיה? יוצא העובד נופל בין הגלגלים
האלו.

ע. ערן:

אני רוצה להעיר ליושבת ראש, כתוצאה
מכל עלול להיווצר מצב שמצבם של רבים
מהעובדים יהיה יותר גרוע אם הקרן לא תוכל לעמוד בהתחייבויותיה. היא
תפתור כעיה של מספר מצומצם של עובדים.

עם כל הרגישות שלנו לנושא הזה אנו
מאונ גמישים ומוצאים את הפתרון גם לבעיות קונקרטיות קשות סוציאליות
של חברים בקרן. אנו מאוד ערים לנושא הזה. אבל קבלת הצעת חוק כזאת
לדעת, רק תבכיד, ולא יהיה שום פתרון מעשי.

היו"ר ש. ארכלי:

והפתרון המעשי שלכם הוא להשאיר את
המצב כפי שהוא?

ע. ערן:

הפתרון המעשי שלנו הוא להכיא לידי
כך שהמעסיקים ישלמו. אבל אם המעסיקים

לא ישלמו - לא נוכל לשלם.

ה. זיידל:

ראשית כל לגבי העובדות. היה כאן
ויכוח לפני כחודש, ואני הזכרתי
לחברי בהסתדרות, שלפני כשנתיים היתה ועדה כהסתדרות כראשותו של
נתניזון, הועדה הציעה תיקון בחוק, זאת אומרת, הקראת ההפרשות כדין
שכר, וזכות קדימה, בתנאי שההסתדרות, שהקרנות לוקחות על עצמן את
הדאגה לתשלומי פנסיה. אני ביקשתי מחברי בהסתדרות לכדוק את העניין.
אמנם אני הייתי קצת בדעה אחרת, אבל דומה לזו שאתה הכעת, אבל ההסתדרות
החליטה, כי היא אמרת שהקרנות גם הסלקטיביות וגם על אחריות הדדית,
ולכן אי אפשר שאדם שהמעביד לא שילם עבורו, ינושל מזכויותיו.

אגב, שמענו כאן מקרה חמור דווקא
כפיו, שמשפחה אחת נשללה זכויות הפנסיה, בגלל שהיה פיגור ב-4 חודשים.
אחרי התערבות העניין סודר. אבל לפי דעתי אנו צריכים, ההסתדרות, לפוט
את כל הנושא. כי זה יכול להכיא לידי כך שרבים ישאלו - מה הכיסום

המוסרי והחכרתי של קרנות פנסיה אם ההסתדרות לא יכולה לקחת על עצמה את האחריות עבור כלל ציבור העובדים. וזה היה הנימוק ששכנע את הוועדה לאיגוד המקצועי ואת הוועדה המרכזת. והוועדה הזו ישבו בה גם נציגי הקרנות והם שקלו את ההפסד. רק יצאו מתוך הנחה שאם יכירו בזכויות קדימה, ויכירו שההכנסות שקמו שכו, זה נוהג נשק לקרנות הפנסיה לפנות לכתי משפט ולחייב את המעבידים לשלם. תמורת זאת קרנות הפנסיה מתחייבות להמשיך בהתחייבויות.

אני מודה שכשאתה היית באמריקה, זה היה לפני כואך, אך אני מבקש ממך לבדוק את הנושא, תראה את ההחלטות שנחקלו - ייתכן שאפשר לשנות אותן.

ע. ערן:
אני בדקתי בשלב ראשון. כשום מקום זה לא היה כתנאי. זה היה מלווה.

ל. דיציאן:
רצייתי לשאול שאלה הרבה יותר מעמיקה. אני רוצה לדעת, למה קרנות הפנסיה שיודעות מה שמתרחש ומה שעלול להתרחש, ממתינות. למה הן לא מתריעות לעובדים, למה במקרה של גרב יפה הפתינו 5 חודשים. למה לא הודיעו. הרי זו אחת החובות. כאן לקחו שכר של עובד, לא העבירו זאת לקרנות הפנסיה והעובד ככלל לא ידע על כך. למה לא מתריעים מפני ועדי העובדים, כלפי מועצה הפועלים?

ואתה אומר בעצמך, שכאופן ממוצע כמשק חדשים-שלושה יש פיגורים. אז זאת אומרת שיש מפעלים שישנם שבעה-שמונה חדשים פיגורים.

ע. ערן:
זה מספר מצומצם מאוד של מקרים שלגביהם ישנם פיגורים כאלה. זה אחוז קטן, לגבי האחוז הקטן יש פיגור כזה. 90% אין בכלל פיגורים.

ל. דיציאן:
אני לא מדבר על תנאי מלחמה. אני מדבר על תנאים רגילים. אם אתם ממתינים חדשים-שלושה, אתם מסכנים את קרנות הפנסיה.

ע. ערן:
חבר-הכנסת דיציאן, אני מוכרחה לתקן כאן אי-הכנה. לגבי 90% מהמפעלים אין שום פיגורים. אותם פיגורים שישנם בחלק קטן, הם בערך חדשים, כך שזה לא ממוצע כולל של כלל המפעלים.

א. לכנבראון:
אם באמת המקרים של הפיגורים אינם כה רבים, אני שואל למה הקרנות אינן יכולות לקבל על עצמן את ההצעה שלנו לשלם למכונות גם במקרים שישנם פיגורים. הבעיה הזאת היא חמורה מאוד. תהחלטה הזאת אולי תחייב את הקרנות למצוא את הדרכים איך להביא לכך שלא יהיו פיגורים.

הסכומים האלה הם סכומים שגם הפועל משלם. היו מקרים בזמן אוטוקארס שהיו פיגורים גם בהעברת המס האחד, ולמרות שאנשים שילמו את המס האחד, לא קיבלו עזרה בקופת חולים, בגלל ופיגורים. אלה הם דברים הגובלים בפשע פלילי. מוכרחים למצוא את הדרך להעניש את האשמים. לא שאת הכספים שלהם הם לא העבירו, אלא כספים שגבו מפועלים.

אני מציע לקבל את הצעה הוועדה ולמצוא את הדרכים איך להפעיל את החוק הזה. פיגור זה כמו הלנת שכר. יש עונש. אני חושב שקבלת ההצעה הזאת תעזור גם לקרנות.

ע. ערן:
אני מקוה שזה ישחנה לטובה, אבל אף אחד לא יכול להכטיח לנו שזה לא ישחנה לרעה. המצב הוא כזה. ניקח לדוגמא מקרה שישנו פיגור כזה ואנו נשלם לעובדים את זכויותיהם. הלחץ מצד האיגוד המקצועי, מצד

העובדים עצמם, על המפעל, לעמוד בהחייבונותיהם, יעלם. אחר כך זה ילך להליכים משפטיים שיימשכו פרק זמן רב ביותר, ולפני פסק הדין תבוא נציגות העובדים שלגביהם מדובר, ויבקשו אותנו להגיע לפשרה, בלחץ מועצות ועולים, בלחץ ועדי העובדים של אותו מפעל, ואנו נשאר כמצב שלא נוכח למצות הדין. יאמרו לנו - מצב כזה, 500% פיגור, זה לא מעשי, אינכם יכולים למצות את הדין, תביאו להתמוטטות המפעל, ואז תפגעו בנו בצורה יותר יסודית, ניחא לכם, תסירו את העניין מסדר היום, אנו קבלנו את חלקנו, הכל בסדר, אחם קרן גדולה ויכולים לשאת כזה. זו המציאות היום-יומית בנושא הזה. ואנו מתריעים כנגד מציאות כזאת.

י. בחמץ 4

אני השתתפתי כרוכ הדיונים שהיו

בעניני תיקון חוק הגנת השכר

כשנה שעברה, ולפי מיטב זכרוני, מעולם לא היתה התחייבות מטעם ההסתדרות לקבלת התיקון שמצא את ביטויו בסעיף 19א לחוק, שקרנות הפנסיה תקבלנה אחריות אבסולוטית לגבי זכויות העובדים.

מה שכן היה, שהקרנות יעשו את הכל כדי להפעיל את החוק, כדי להביא לגביה מוחלטת של כל החובות, וזכויות העובדים יוכתחו. אבל, מאז קבלת החוק, עברה היום בדיוק שנה. והשנה הזאת איננה שנה רגילה. אין אנו יכולים להביא דוגמאות איך הקרנות פעלו בענין זה. עם פרוץ המלחמה התהוו מצבים שמעבידים היו מגויסים, עובדים היו מגויסים. מעבידים לא שילמו תנאים סוציאליים, כשאוצר המדינה נחלץ לעזור למעבידים, הוא עזר לכם לא לגבי השלומי העובדים לקרנות הפנסיה, אלא לגבי השלומי המעבידים לבטוח הלאומי.

ובכן, גם המדינה לא רואה את זה בצורה שווה. האיגוד המקצועי דרש, היו ועדות, עובדה היא שהמדינה הלכה ומימנה את חלקם של המעבידים לבטוח לאומי, הדברים קבלו פרסום. אנו ממשיכים להכוע.

אי אפשר לקחת היום דוגמה איך

הקרנות פעלו. מכל מקום, המרכז לכטחון סוציאלי הוציא חוזרים לכל מועצות הפועלים. מועצות הפועלים מודעות לענין הזה. אלא שהמצב הכלכלי היום הוא כזה, שאי אפשר היה לחזות זאת מראש.

מכל מקום, אם החוק מאפשר פיגור של

חודש וחצי והפיגורים עולים היום על חדשיים, זאת אומרת, נעשו דברים בענין זה, הקרנות לא הזניחו את הגביה.

מצד שני, התחייבנו לעשות מספר

דברים ועשינו. ענין של רציפות זכויות, והזכרתי זאת כישיבה הקודמת, העובדה היא ששום דבר לא נפגע בגלל חוסר התשלום פרט לתקופה שבעדה לא שולם. יכול להיות שיהיה פיגור של חודש-חדשיים-שלושה, התקופה הזו לא תובא בחשבון. אבל התקופות האחרות לא חולכות לאיבוד. לצורך בטוח זקנה כל תקופה, לא חשוב מהי שולם בעדה, הפסקה לא קובעת רציפות הזכויות.

גם הסכרנו, אין לראות את הקרן

כנגד העובד. להיפך - להגן על הקרנות פירושו להגן על העובדים המבוטחים בהן. לא דומה החסכון בקרנות לחשלומים לבטוח הלאומי. הבטוח הלאומי אינו נושא אופי של חסכון. מעולם לא מחזיר כספים. מה ששולם לשם, יש זכויות או אין זכויות, איש ששילם שם לא ראה פרוטה אם הוא לא מגיע לתקופת החכשרה המזכות אותו בזכויות. אצלנו יש גם האלמנט של חסכון. הרבה עובדים שעוזבים או הופכים לעצמאים, מוציאים כספים מהקרנות. איך הקרנות יכולות להחזיר כספים לאנשים? כספים שלא ניגבו מעולם? נגיע להתמוטטות כללית. אנו נפגע בשאר העובדים שמצבם שונה.

כך יש לראות את הבטוח בקרנות

הפנסיה. אינטרס העובד המבוטח הם אינטרסים של הקרן.

ל. דיציאן:

יש לי עוד שאלה. לאור המקרה שקרה, אני מבין שלמעשה אחרי הפסקה של 3 חודשים, האיש מפסיד קרן פנסיה רק לגבי שלושת החודשים האלה. אבל קורה, שכאמצע הפיגור יש מקרה מוות, ואז לא שילמו את מה שצריך היה לשלם, והיה צורך בהערכות. אז למה לפחות את זה לא יכולנו להכטיח?

י. נחמן:

גם בעניין זה אין לשחרר את המעביד מהאחריות. הוא היה חייב לנכות פוננים בחכיעה אל המעביד. לא כל המעבידים פושטים את הרגל. בתוקף הסכם העבודה, הוא לא העביר, פוננים בחכיעה אל המעביד. לא כל המעבידים פושטים את הרגל.

ל. דיציאן:

למה שהקרן לא תפנה למעביד והגבה משלנו? למה את שולחת את העובד?

י. נחמן:

הקרן הגישה פלפול. הו"ר שלושה חודשים לא היה פסק דין. אי אפשר היה להחליט ולעכל את נכסי המעביד. במקרה זה אנו צריכים לדאוג לכך שאחריות המעביד לא תפוג כרגע שהוא לא משלם.

היו"ר ש. ארכלי:

יש כמה דברים שאין עליהם ויכוח. זה שיש זהות בין הקרן לבין העובד, על כך איש אינו מתווכח. אני חושבת שדווקא הנקודה הזאת, הזהות הזאת בין העובד ובין הקרן היא צריכה לחייב גם מוסרית, את אחריות הקרן כלפי זכויותיו של העובד.

לא ייתכן מצב כזה שהקרן חשטיח את זכויות העובד כל עוד שהמעביד העביר את התשלומים. כי ממנו מנכים הוא ממלא את חובתו כלפי הקרן. זו הנקודה. אבל התשלומים הללו מועברים כאמצעות המעביד. המעביד מעביר אותם. ההחשבות היא בין הקרן לבין המעביד. והקרן צריכה לעשות יותר ממה שהיא עושה היום, כדי שהחובות הללו יכנסו אליה.

אבל כל עוד שהכל הולך כשורה, אין בעיות. אבל כאשר קורה מקרה ומתעוררת הבעיה, אתם באים ואומרים - לקרן אין זהות עם העובד. כל עוד שכל התשלומים בסדר - הזכויות מובטחות. אבל אם קורה דבר מה, הוא נתן את התשלומים לקרן אבל משהו אחר לא העביר אותם, את מי מענישים? מענישים את העובד שהוא חבר בקרן. אז איפה ההזדהות של הקרן עם העובד. זו נקודה אחת.

הנקודה השניה היא - יש אינטרס וחזית משותפת בין הקרן לבין המעביד. אני מקבלת זאת בהחלט. לכן לא פעם הקרן היא קצת סלחנית לגבי המעביד. היא סולחת לא, מילא, עוד חודש, חדשים, שלושה חדשים. לא ללחוץ עליו. יש הכנה. לפעמים זה טוב, ולפעמים לא כל כך טוב. בסופו של דבר יכול לקרות מה שקורה, ואז העובד הוא הסובל והוא הנופף. קרבן.

אינני אומרת שלא צריכה להיות הכנה בין הקרן ובין המעביד, אבל בסופו של דבר היא לא צריכה להיות על חשבון העובד עצמו. והמקרים הללו הם רכים מאוד. יש הסכם מתי כחוב בין הקרן ובין המעביד. מילא, לא העביר כל חודש, כל חדשים, כל שלושה חדשים, סולחים לו, לא עושים לא משפט ולא שום דבר אחר.

לגבי אותם מקרים חריגים, אם אינם כה רכים, מדוע הקרן לגבי התקנות הפנימיות שלה, לגבי המקרים החריגים, לגבי אותם העובדים שניזו מהם, לא תיקח הקרן על עצמה את האחריות? והיא תיכנס לנעליו של העובד, והיא תחבט את זכויותיו מהמעביד. רכותי, איפה הערכות ההדדית של החסתדרות? גם לגבי המקרה שקרה בעפולה. האם השאירים של העובד צריכים ללכת להתדיין? זו איננה תשובה של הגברת נחמן.

לכן אני מגיעה למסקנה, רבותי
כשדנו על חוק מס מקביל כאן בוועדת העבודה, היה כל העניין של קופת
חולים, וכאנו ואמרנו - אנו רוצים להבטיח במידה והמעבידים לא ישלמו
מס מקביל אנו רוצים שזכויותיו של העובד לא תיפגענה, אז עוה הקדימה
את החוק קופת החולים. היא הכניסה בתקנות הפנימיות שלה, עוד לפני
החוק, סעיף, שככל מקרה שהמעביד לא ישלם מס מקביל של 2.7% עבור
עובד, הזכות שלנו לא נפגעה.

מדוע הקרן פה לא תלחץ על האיגוד
המקצועי שינקוט בצעדים. אחס יושבים כאותן הכיתה, אולי החברים גם
שכנים, הקרן עם האיגוד המקצועי. בשני המקרים, שני הצדדים פסיביים.
גם האיגוד המקצועי, גם הקרן, והעובד נופל בין הגלגלים. לא יתכן
מצב כזה.

לכן אני אומרת, במקרים חריגים
כאלה, כאשר יש פשיטות רגלי, כאשר מתעוררת סכנה של פגיעה בזכויותיו
של העובד, וזה לא רק לגבי הקרן. מס אחיד למש, אם לא שולם 4 חודשים
מפסיקים לו את העזרה בקופת חולים. אנו בזמנו התערבנו לגבי אוטוקארס.
הפסיקו את העזרה ובצדק. עד שהתערבו, מועצת הפועלים כחיפה הלכה
והסכימה אף העניין, שלא יפסיקו את הטיפול הרפואי ואח מתן השירותים
הרפואיים.

חובה מוטלת על ההסתדרות להכניס
את הפתרון הזה אצלה, בתקנון הפנימי של הקרנות. שתעשה הסכם עם האיגוד
המקצועי שייאבק על אותן זכויות הללו. בבקשה. אבל באמת לא נוכל
להסכים להמשך המצב הקיים, שאנו נתקלים בו כל פעם ופעם.

ע. ערן: אנו מוצאים את הפתרון, לגבי
מקרים חריגים.

י. וילן: אני מבחין בין חוק מוסרי לבין
חוק שנובע ממשפט. אני מודה ומתוודה
שאם הייתי אחראי על עניין של עפולה לא היה צריך להגיע לשלחן זה. כל
מוסד מוכרח לפעול לפעמים מעבר לחוק. כולנו קרבנות של דמוקרטיה המתחילה
למעלה למטה. וזה לא טוב.

אני מבחין בין החתיכות מוסרית
ומשפטית. אנו מאבקים על זכויות. אבל תבינו מה קורה. אם מחר הקרנות
לא תוכלנו לעמוד בתחייבותיהם, זו תהיה אחת השעורריות הציבוריות
הגדולות ביותר. כאשר לבטוח הלאומי אין כפי, יש קרנות של אקטואליה.
בתוך הבטוח הלאומי יש סכויים האקטואליה אינה טובה - ישנו האוצר.
אם הקרנות חס ושלום לא תוכלנה לעמוד בתחייבות, לא יהיה מי שיעזור.

בסופו של דבר, עם כל עזרה, אילו
הממשלה לא הייתה לוקחת את המס המקביל ליד, אז קופת חולים עם כל הרצון
הטוב הייתה עם הלשון בחוץ, ורק לאחר שמש מקביל נכנס היא התאוששה.
גם בתקציבי קופת חולים, אינני מבקר, אני אומר זאת לחיוב, ישנו כסף
ציבורי גדול, והיא נותנת שירות רפואי גדול ל-ששים וכמה אחוז מהאוכלוסייה.
האם הקרנות מקבלות אגורה אחת מתקציבים הציבוריים?

יש פה בעיה - איך מצד אחד את
שומרת שהעסק יהיה רווחי, ואיך מצד שני את שומרת שיקבלו זכויות.
אולי אני בתור מרכז משק, כשאני מנהל משק אתה צריך ללחום, שתרוויח,
שזה יהיה כזנס, ומצד שני שיוכל להחזיק זכויות. את הקונצרט הזה
של שני הדברים, את שיתוף הפעולה צריכים למצוא.

אילו היינו מקבלים עזרה. אני
אתן דוגמה. קרנות הפנסיה הן קרנות סוציאליות. אתה חבר כנסת ואתה
מפיר את הנושא. כשיחודי אינו משתתף בקרנות פנסיה סוציאלית אלא רק
בקופת הגמולים כנקאית זו או אחרת, כאשר הוא מוציא את כל הכספים,
הכספים משוחררים ממס הכנסה. כשאתה מוציא את הכספים שלך מקרן

הגזמלאות, רק 25%. כלומר, הקרנות שלנו אינן ככל השטחים, כאשר מגיעים לאחריהם, רוצים לעשות מאתנו מוסד ממלכתי. כל הכבוד, אבל איננו יכולים לקחת על עצמנו את האחריהם הזאת, כי לא נעמוד בזה.

אני מבין דבר אחד - שבמקרים חריגים זה תלוי במנהלים. כתוצאה מהדברים ששמעתי אני מבטיח לכם שאטפל. לא אסתפק בחוזר. כאשר יש מקרים חריגים אבקש שיגיעו לידיעתך. כי אם ישנם מאה מקרים בשנה, צריך לטפל בזאת. ואני אכדוק את זה כי זה כן מעסיק אותי. אבל חוק במקרה זה יטיל עלינו אחריהם שלא נוכל לעמוד בה. זה הפחד שלנו, ולא הרצון של לתת כיטוי לעזרה הדדית.

היו"ר ש. ארכלי: אני רואה שכל צד נשאר בעמדתו ולא הצלחנו לבצע זה את זה, ואנו נסכם כפי שנסכם.

י. וילן: האם האגוד המקצועי בדעה זאת או...

היו"ר ש. ארכלי: האגוד המקצועי בדעה אחרת. סוציאלי ומנהלי הקרנות ישבו, וזוהי עמדה. לא במקרה אמרתי פה.

היו"ר ש. ארכלי: אני רק קובעת עובדה אחת, מר וילן, שההסתדרות חזרה בה מעמדתה לפני שנה, לאחר שהציגה את התיקון בחוק, חזרה בה מעמדתה שנקטה בה בשנה שעברה, ואני מצטערת מאד לקבוע את העובדה הזאת.

אם ההסתדרות חזרה בה, אני מצטערת על כך. ההסתדרות צריכה להיות עקבית בעמדות שהיא נוקטת. אם העמדה הייתה טובה לפני שנה - היא צריכה להיות טובה גם היום.

ע. ערן: כבוד היושבת ראש, הייתי רק בדיון אחד, אבל זו לא הייתה העמדה של ההסתדרות.

היו"ר ש. ארכלי: אני אמצא את הפרוטוקול.

י. וילן: את נאמנה עלי, ומצד שני אני שומע מה שאומרים חברי, אהיה אסיר מחוך הכבוד שיושבת הראש אמינה תודה אם יחד נכדוק את הפרוטוקול. עלי, אני רוצה לבדוק את הפרוטוקול.

היו"ר ש. ארכלי: אני בוועלת את הישיבה.